

วิธีการประเมินผลการเรียน : ระหว่างภาคเรียน ในระดับประถมศึกษาตามหลักสูตรใหม่

* ผศ. สมนึก ภัททิยธณี

กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งที่ วก 611/2533 ลงวันที่ 10 สิงหาคม 2533 เรื่องให้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งมีผลบังคับใช้หลักสูตรดังกล่าว ในระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 เป็นต้นมา (จนถึงปัจจุบันบังคับใช้ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3) สิ่งสำคัญซึ่งมีผลกระทบตามมากับการแก้ไขหลักสูตรก็คือ ระเบียบการประเมินผล ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้มีประกาศว่าด้วย การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) พ.ศ. 2533 โดยให้ใช้ควบคู่กับหลักสูตรใหม่ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 เป็นต้นมา

สิ่งที่จะหยิบยกมากล่าวในที่นี้ ก็คือการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งมีวิธีการเปลี่ยนไปจากเดิม หากครูผู้สอนระดับประถมศึกษาไม่เข้าใจและปฏิบัติให้ถูกต้อง จะมีปัญหาในการกรอกผลการประเมินลงในสมุด ป. 02 การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่ก็ขาดคุณภาพไม่เป็นไปตามเจตนาของหลักสูตรใหม่ดังกล่าว

ก่อนอื่นต้องหันมาพิจารณาการประเมินตามระเบียบเก่า (ระเบียบที่ใช้ควบคู่กับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521) ในส่วนที่ประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน : ระหว่างภาคเรียน ซึ่งต้องทำการประเมินให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ระบุในสมุด ป. 02 หากจะดำเนินการให้เหมาะสมถูกต้อง ครูผู้สอนต้องดำเนินเป็นขั้น ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างหัวข้อเรื่องในคู่มือครู กับจุดประสงค์ในสมุด ป. 02 และเพื่อความสะดวกในการพิจารณา จึงควรกรอกลงในตาราง ดังตัวอย่างการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ชั้น ป. 3 ในภาคเรียนที่ 1 (ระบบ 3 ภาคเรียน)

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม

บทที่	เรื่อง	จุดประสงค์ในสมจุด ป. 02 ข้อที่
1	จำนวนไม่เกิน 100,000	พื้นฐานจุดประสงค์ ข้อ 1
2	การบวกลบจำนวน ซึ่งมีผลลัพธ์และตัวตั้ง ไม่เกิน 1,000	ข้อ 1
3	แผนภูมิรูปภาพและแผนภูมิแท่ง	ข้อ 2 และ 3
4	การวัดความยาว	ข้อ 9
5	ทบทวนการคูณและการหาร	ข้อ 7
6	เวลา	ข้อ 4 และ 5

อนึ่งการสร้างตารางความสัมพันธ์ดังกล่าวในวิชาอื่น ๆ ก็นำในทำนองเดียวกัน ซึ่งทำได้ง่าย สะดวก ไม่ซับซ้อน (สอนจบบทใด ๆ ก็มักจะวัดจุดประสงค์ประจำบทนั้นๆ) ยกเว้นวิชาภาษาไทย จะทำได้ยากลำบาก เพราะหัวข้อเรื่องแต่ละบทสัมพันธ์กับจุดประสงค์ ใน ป. 02 หลายข้อ ดังตัวอย่าง วิชาภาษาไทย ชั้น ป.6 เพียง 1 บท จะเป็นดังนี้

บทที่/เรื่อง	จุดประสงค์ย่อยในคู่มือ การสอน	จุดประสงค์ใน ป. 02	หมายเหตุ
1. น้องของปิติ	1.7 , 1.9	2	ข้อ 1.6* วัดซ้ำ
	1.1 , 1.6*	3	
	1.8	4	
	1.12	5	
	1.5	6	
	1.6* , 1.11	7	
	1.4	8	
	1.2 , 1.3	9	
	1.10	18	
	รวม	12 ข้อ (วัดทุกข้อ)	

จากตัวอย่างในตารางข้างต้น จะเห็นว่าภาษาไทยชั้น ป. 6 บทที่ 1 สัมพันธ์กับ จุดประสงค์ในสมุด ป. 02 9 ข้อ หรือในทางกลับกันแต่ละจุดประสงค์ในสมุด ป. 02 สัมพันธ์กับหัวข้อเรื่องหลายบทตัวอย่าง เช่น ภาษาไทย ชั้น ป. 6 ดังกล่าว จุดประสงค์ในสมุด ป. 02 ข้อที่ 1 สัมพันธ์กับหัวข้อเรื่องรวม 5 บทดังนี้ (คัดลอกมาจาก หนังสือเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ใน ป. 02 ชั้น ป. 6)

จุดประสงค์ข้อที่ 1	สัมพันธ์กับหัวข้อเรื่องในคู่มือการสอน ดังนี้	
บทที่ 2	จุดประสงค์ย่อย ในคู่มือการสอน	ข้อ 1.2
" 3	" "	" 1.9
" 12	" "	" 1.10
" 13	" "	" 1.7
" 17	" "	" 1.7

ดังนั้นในการวัดและประเมินผล จึงดำเนินไปด้วยความลำบากยึดถือ ไม่เสร็จสิ้นเป็นตอน ๆ เช่นวิชาอื่น ๆ

ขั้นที่ 2 เลือกใช้เครื่องมือวัดผลให้สอดคล้องทั้งเนื้อหาที่สอนและจุดประสงค์ในสมุด ป. 02 พร้อมกันไป

ขั้นที่ 3 หลังจากวัดผลแล้ว ก็ทำการประเมินว่านักเรียนคนใดผ่านจุดประสงค์ ดังกล่าว ก็จะไปกาเครื่องหมาย ✓ ลงในสมุด ป. 02 ให้ตรงกับจุดประสงค์และภาคเรียนนั้น

ส่วนนักเรียนคนใดไม่ผ่านก็สอนซ่อมเสริมและประเมินผลใหม่ ซึ่งอาจจะผ่านจุดประสงค์ข้อนั้นในภาคเรียนถัดมาก็ได้ ก็จะกาเครื่องหมาย ✓ ลงในภาคเรียนที่ซ่อมเสริมแล้วผ่าน หรือถ้าไม่ผ่านตลอดปีก็จะเว้นว่างไม่ต้องกรอกเครื่องหมายใดลงในช่องจุดประสงค์นั้น

เมื่อเริ่มการประเมินผลตามหลักสูตรใหม่ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) คือในปีการศึกษา 2534 เป็นต้นมา หากพิจารณาหลักการของการประเมินแล้วน่าจะมีประสิทธิภาพ แต่ในแนวปฏิบัติแล้วไม่ทราบว่าจะห่างเหินจากหลักการเพียงใด เพราะจากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะจากการศึกษาคำชี้แจงในสมุด ป. 02 แล้วปฏิบัติได้ค่อนข้างยาก อย่างไรก็ตามสามารถสรุปวิธีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน(แบบใหม่)ได้ โดยเรียงลำดับขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 ต้องพิจารณาว่าในแต่ละภาคเรียนจะสอนเนื้อหาบทใดบ้างก็บท ดังตัวอย่าง วิชาคณิตศาสตร์ ชั้น ป. 3 ในภาคเรียนที่ 1 (ระบบ 3 ภาคเรียน) เมื่อพิจารณาแล้วจะสอนเนื้อหา 6 บท (บทที่ 1 - 6) ดังนี้

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงว่าเมื่อจบบทที่ 1 ต้องวัดและประเมินผลให้ สอดคล้อง กับ จุดประสงค์ ข้อที่ 1 และ 5 รวม 2 ข้อ จนกระทั่งสอนจบบทที่ 6 (ก่อนสิ้นภาคเรียนที่ 1) ต้องวัดจุดประสงค์ข้อที่ 1,5,6,8,9,10 และ 11 รวม 7 ข้อ (ในทางปฏิบัติจะเกิดปัญหา เพราะ ครูผู้สอนแต่ละคนจะพิจารณาดารางนี้ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับความสามารถและความสนใจของ ครูผู้สอนแต่ละคน)

หรือพิจารณาในทางกลับกัน การจะตัดสินว่านักเรียนคนใดผ่านจุดประสงค์ ข้อที่ 1 หรือไม่ ต้องมีการเรียนการสอนและวัดผลในบทที่ 1-6 รวม 6 บท ซึ่งจะเห็นว่าการตัดสินการผ่าน จุดประสงค์ข้อใด ๆ คงต้องรอเวลาใกล้สิ้นภาคเรียน

ดังนั้น เพื่อความสะดวกในการตัดสินการผ่านจุดประสงค์ ครูผู้สอนควรทำตาราง เป็น รายจุดประสงค์ทั้ง 13 จุดประสงค์ (ทำ 13 ตาราง) ดังตัวอย่างตารางของจุดประสงค์ข้อที่ 1 และ ข้อที่ 2 ดังนี้

ผลการประเมินในจุดประสงค์ข้อที่ 1 ; มีความรู้ความเข้าใจคณิตศาสตร์พื้นฐาน (ประจำภาคเรียนที่ 1)

บทที่/เนื้อหา ชื่อนักเรียน	1	2	3	4	5	6	รวม 4/6	ผลการตัดสิน	
	จำนวน	บวก-ลบ	แผนภูมิ	ความ ยาว	คูณ-หาร	เวลา		สรุป	ระดับ คะแนน
1 แดง	✓	✓	×	✓	×	✓	4	ผ่าน	1
2 ดำ	✓	×	✓	×	×	×	2	ไม่ผ่าน	0
3 ขาว	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6	ผ่าน	2

ผลการประเมินในจุดประสงค์ ข้อที่ 2 มีทักษะการคิดคำนวณ (ประจำภาคเรียนที่ 1)

ชื่อนักเรียน	บทที่/เนื้อหา 2 บวก-ลบ	5 คูณ-หาร	-	-	รวม 1/2	ผลการตัดสิน	
						สรุป	ระดับคะแนน
1. แดง	✓	✓			2	ผ่าน	2
2. ดำ	✗	✗			0	ไม่ผ่าน	0
3. ขาว	✗	✓			1	ผ่าน	1

หมายเหตุ

1. ค่าเศษส่วนในช่องรวมนั้น หมายถึง เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์และผลการตัดสินมีค่า 3 ระดับ คือ 2,1 และ 0 ซึ่งแปลว่าระดับคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดี (2) พอใช้ (1) และต่ำกว่าเกณฑ์ (0) ตามลำดับ หลังจากนั้นจึงนำผลการตัดสินไปกรอกลงในสมุด ป. 02 ในช่องของภาคเรียนที่ 1 (หน้า 3 - 22)

2. ในจุดประสงค์ข้อใด ๆ ไม่สัมพันธ์กับเนื้อหาบทใด ๆ ครูผู้สอนต้องสร้างสถานการณ์ขึ้นมาวัดตามจุดประสงค์นั้น ๆ อย่างน้อย 1 ครั้ง

3. ถ้าครูผู้สอนพิจารณาเห็นว่ายังมีจุดประสงค์เพิ่มเติมที่ควรจะให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ก็ สามารถเขียนจุดประสงค์เพิ่มได้ไม่เกิน 3 ข้อ และต้องทำการวัดเช่นเดียวกับจุดประสงค์ข้ออื่น ๆ

4. เมื่อสิ้นภาคเรียนที่ 2 หรือที่ 3 ครูผู้สอนก็ต้องดำเนินการขั้นที่ 1 และ 2 ซ้ำอีก ซึ่งสรุปได้ว่า ต้องวัดจุดประสงค์ซ้ำ ทั้ง 13 ข้อ ในภาคเรียนที่ 2 และ 3 อีก 2 ครั้ง

ขั้นที่ 3 เมื่อสิ้นปีการศึกษาครูผู้สอนต้องนำผลการตัดสินแต่ละจุดประสงค์ทั้ง 3 ภาคเรียน (ในขั้นที่ 2) มาสรุปว่า ผ่านหรือไม่ผ่าน โดยกาเครื่องหมาย ✓ หรือ ✗ ลงในช่อง "ส" ของแต่ละจุดประสงค์ (ในสมุด ป.02 หน้า 3 - 22) โดยมีเกณฑ์ว่า "ผ่าน" หรือ กาเครื่องหมาย "✓" ต่อเมื่อได้ระดับคุณภาพตั้งแต่ 1 ขึ้นไป อย่างน้อย 2 ภาคเรียน

สรุปส่งท้ายจากที่กล่าวมา หากพิจารณาการประเมินผลการเรียนระหว่างภาคเรียนตามแบบเก่ากับแบบใหม่แล้วจะเห็นว่า การวัดและประเมินผลแบบใหม่นี้ยุ่งยาก ซับซ้อน กว่าแบบเก่า (แม้ในวิชาภาษาไทยแบบเก่าถือว่ายุ่งยากก็ยิ่งง่ายกว่าแบบใหม่ในปัจจุบัน) โดยเฉพาะในขั้นที่ 2 การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาประจำบทกับจุดประสงค์ในรูปของตารางและช่องที่ทำการสร้างเครื่องมือหรือแบบทดสอบวัดผลประจำบท เป็นสิ่งที่วัดยากมาก เพราะจุดประสงค์ที่กำหนดให้เป็นลักษณะบ่งบอกคุณลักษณะกว้าง ๆ ระบุไม่ชัดเจนตายตัวในรูปของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อหวัง

ลักษณะบ่งบอกคุณลักษณะกว้าง ๆ ระบุไม่ชัดเจนตายตัวในรูปของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อหวังให้เป็นจุดประสงค์หลัก ๆ ใช้ได้กับหลาย ๆ บท หรือหลาย ๆ เนื้อหา (ขอวิจารณ์ว่าค่อนข้างฝืนธรรมชาติของเนื้อหาวิชา แต่ละบท ซึ่งมีความคิดรวบยอดไม่เหมือนกัน)

ดังนั้น โดยหลักการ การประเมินผลแบบใหม่ แม้จะละเอียดมีประสิทธิภาพ แต่ในเชิงปฏิบัติครูผู้สอนคงปฏิบัติได้ยากลำบาก ต้องใช้ความขยันอดทน คร่ำเคร่ง ในการสร้างเครื่องมือวัดจนเกรงว่าครูผู้สอนจะไม่มีเวลาทำงานด้านอื่น ผลสุดท้ายก็จะทำไม่ได้ หรือใช้วิธีวัดโดยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดท้ายบท และครูผู้สอนก็ไปให้ระดับคะแนน เป็น 2.1 หรือ 0 ในแต่ละจุดประสงค์ของสมุด ป. 02 หน้า 3-22 ไม่มีกระบวนการตามขั้นตอนที่ 1-3 ดังที่กล่าวมาแล้วเมื่อเป็นเช่นนี้ แม้จะปรับหลักสูตรใหม่ ปรับระเบียบการประเมินผลใหม่ แต่ในทางการวัดและประเมินผลดูเหมือนจะไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติกรวัดผลประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ จึงควรจะมีการทบทวนใหม่หรือหันมาปรับระเบียบการประเมินผลแบบเก่าอีกเล็กน้อย โดยเฉพาะจุดประสงค์ในการเรียนรู้ ในสมุด ป. 02 และแนวปฏิบัติในการประเมินผลระหว่างภาคเรียน เพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติได้ ดีกว่าหลักการดีเยี่ยมแต่ครูปฏิบัติไม่ได้

บรรณานุกรม

วิชาการ,กรม.	คู่มือการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, 2534 . 195 หน้า
"_____"	คู่มือครุคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, 2532. 259 หน้า
"_____"	เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ ตามจุดประสงค์ในสมุดประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, 2523. 210 หน้า
"_____"	เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ ในสมุดประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, 2525. 53 หน้า
"_____"	แบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปี ระดับประถมศึกษา (ป.02/ 3). กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, 2534. 28 หน้า
"_____"	แบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปี ระดับประถมศึกษา : ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, 2535. 30 หน้า
สมนึก ภัททิยธณี.	การประเมินผลและการสร้างแบบทดสอบ. กทม.ลินธุ์ : ประสานการพิมพ์,